

Ýewreýlere hat

Giriş

Ýewreýlere hat gitdigisaýy möw-jeýän garşylyklar zerarly imandan dänme howpuna uçran mesihiler üçin ýazylandyr. Awtor Hudaýyň hakyky we iň soňky aýanlygynyň dogrudan-da Isa Mesihdigini nygtaý, olary imanda berk durmaga çagyryýar. Ol üç hakykaty aýratyn belläp geçýär: (1) Isa Mesih Hudaýyň ebedi Ogludyr. Ol öz çeken jebir-jepalary arkaly Atasyna bütinleý tabyn bolmagy öwrendi. Hudaýyň Ogly hökmünde Isa Mesih Köne Ähtiň pygamberlerinden, perişdelerden, hatda Musa pygamberden-de beýikdir. (2) Isa Mesih Hudaý tarapyndan Baky Ruhany diýip yglan edilip, Köne Ähtiň ruhanylaryndan hem beýikdir. (3) Iman edýän adam

Isa Mesih arkaly günäden, gorkulardan we ölümden halas edilýär. Ýahudylaryň dininde Hudaýyň gazabyndan halas bolmak üçin ýörite döp-dessurlar berjaý edilip, köp mal gurbanlyk berilýärdi. Bularyň bary bütinleý nogsansyz Baş Ruhany Isa Mesih arkaly halas edilmekligiň kölegesidi. Ysraýylyň taryhynda-ky tanymal adamlaryň imanlaryny mysal getirmek arkaly (11-nji bap) awtor öz okyjylaryny imanda sadyk galmaga çagyryýar. 12-nji bapda bolsa olara gözlerini Isa Mesihe dikip, jebir-jepalara we yzarlanmalara garamazdan, imanlaryny soňuna çenli saklamagy ündeýär. Ýewreýlere hat öwüt-ündew we duýduryş sözleri bilen tamamlanýar.

Mazmuny

Mesih Hudaýyň jemleýji aýanlygydyr	1:1-3
Isa Mesih perişdelerden üstündir	1:4-2:18
Isa Mesih Musa we Ýeşuwa pygamberlerden beýikdir	3:1-4:13
Isa Mesih beýik Baş Ruhanydyr	4:14-7:28
Isa Mesihiň ähti iň beýik ähtdir	8:1-9:22
Isa Mesih iň soňky gurbanlykdyr.....	9:23-10:39
Imanyň ähmiýeti.....	11:1-12:29
Hudaýy hoşnut edýän işler	13:1-19
Jemleýji dogma-dilegler	13:20-21
Jemleme	13:22-25

1-nji bap

Ogul perişdelerden üstündür

¹Hudaý gadym döwürde ata-babalarymyza pygamberler arkaly köp gezek we dürli ýollar bilen gepledi. ²Bu ahyrky günlerde bolsa Ol bize Öz Oglunyň ^aüsti bilen gepledi. Ogly arkaly Hudaý älem-jahany ýaradyp, Ony ähli zadyň mirasçysy edip belledi. ³Ogul Hudaýyň şöhratynyň ýalkymydyr, Onuň barlygynyň keşbidir. Ol bütün älem-jahany gudratly sözi bilen saklap, bizi günälerden päkländen soň, gökde beýik Hudaýyň sagynda oturdy. ⁴Şeýlelikde, Oglunyň perişdelerden üstün bolşy ýaly, Oňa berlen at hem perişdeleriňkiden üstün boldy.

⁵Eýsem Hudaý perişdeleriň haýsy birine: «Sen Meniň Oglumsyň, bu gün Men Saňa Ata boldum» ýa-da «Men Oňa Ata, Ol bolsa Maňa Ogul bolar» diýipdir? ⁶Hudaý ýeke-täk Ogluny dünýä iberende: «Goý, Hudaýyň ähli perişdeleri Oňa sežde etsinler!» diýdi. ⁷Hudaý perişdeler hakda: «Men perişdelerimi ýel edýärim, hyzmatkärlerimi ot-alaw edýärim» diýýär. ⁸Emma Ogla şeýle diýýär:

«Eý, Hudaý, Seniň şalygyň
dowam eder baky ebedi,
Seniň şalyk hasaň – adalatlylyk
hasasy.

⁹Sen dogrulygy söýüp,
ýigrenýärsiň pislīgi.

Şonuň üçin Men Hudaý, Seniň
Hudaýyň,

Seni ýoldaşlaryň içinden
seçip-saýladym,

başyňa şatlyk ýagyny guýdum ^b».

¹⁰Ogla ýene-de şeýle diýýär:

«Ýa Reb, Sen gadymyýetde ýeriň
binýadyn tutduň,
gökler hem Seniň elleriňiň işidir.

¹¹Olar ýitip gider, Sen bolsa dowam
edersiň,

olar köne eginbaş kimin dargap
giderler.

¹²Sen olary köýnek kimin
düýrlärsiň;

olar tozup gidýän eginbaş kimin
çalşyrylar.

Emma Sen hiç haçan
üýtgemersiň,

soňy ýokdur Seniň ýyllaryň».

¹³Hudaý haýsy perişdä:

«Duşmanlaryňy aýak astyna
salýançam,

Meniň sagymda otur» diýipdir?

¹⁴Şeýlelikde, ähli perişdeler diňe halas
boljaklara hyzmat etmek üçin iberilýär.

2-nji bap

Biparh bolmaň

¹Şonuň üçin imandan dänmez ýaly,
eşiðenlerimize has köp üns bermelidir.
²Hudaýyň perişdeler arkaly aýdan
habary berk bolup, günä edenler ýa-da

^a **1:2 Öz Ogly** – Köne Ähtde patyşalar «Hudaýyň ogly» diýip atlandyrylypdy. Täze Ähtde bolsa bu at Hudaý tarapyndan saýlanyp-seçilen diýmegi aňladýar. Sözlükde «Hudaýyň Ogly» sözüne seret.

^b **1:9 Ýag guýdum** – kimdir biriniň başyna ýag guýup, patyşalyga ýa-da ruhanlyga belleme dessury. Sözlüğe seret.

1:5 Zeb 2:7; 2Şam 7:14. **1:6** Kan 32:43. **1:7** Zeb 103:4. **1:8-9** Zeb 44:6-7.

1:10-12 Zeb 101:25-27. **1:13** Zeb 109:1.

bitabyn bolanlar öz adalatly almytyny aýardylar. ³Indi biz şundan soň halas bolmagyň bu ajaýyp ýoluny inkär etsek, onda heý-de jezadan halas bolup bilerismi? Halas bolmagyň bu ýoluny owal-başda Reb yglan etdi we muny Isa Mesihniň hut Özünden eşidenler tassykladylar. ⁴Hudaýyň Özi hem almatlar, muğjyzalar, her dürli gudratlar görkezmek bilen bu habary tassyklady we Öz islegine görä Mukaddes Ruhniň peşgeşlerini paýlady.

Isa ynsan bolup geldi

⁵Biziň gürrüňini edýän geljekki dün-ýämizi Hudaý perişdelere tabyn etmedi. ⁶Tersine, Mukaddes Ýazgylaryň bir ýerinde şeýle şaýatlyk edilýär:

«Adam näme Sen ony ýatларыň ýaly?

Ynsan ogly näme aladasyny ederiň ýaly?

⁷Ony perişdelerden biraz wagtyk pes tutduň.

Oňa şöhrat bilen hormat jygasyny geýdirdiň^a,

⁸ähli zady aýagyňyň astynda goýduň».

Hudaý ähli zady onuň aýagyňyň astynda goýdy, oňa tabyn däl zat goýmady. Ýöne ähli zadyň oňa tabydygy häzirki wagtda bize aýdyň görünmeýär. ⁹Emma biz şöhrat we hormat täjiniň Isa geýdirilendigini görýäris, sebäbi Ol biziň üçin ölüme döz geldi. Hawa, Ol perişdelerden biraz wagtyk pes tutulyp, Hudaýyň merhemeti bilen ähli ynsanlar üçin jebir çekip öldi.

¹⁰Isany jebirli ölümi arkaly kämil etmeklik hemme zady Özi üçin we Özi arkaly ýaradan Hudaýa ýaraşdy. Sebäbi Hudaý Onuň ölümi arkaly ençeme ogullary şöhrata besledi. ¹¹Ynsanlary mukaddes edýän Isa we Ol arkaly mukaddes edilenler indi bir maşgala degişlidir. Şonuň üçin hem Isa olara dogan diýmekden utanmaýar. ¹²Ol Hudaýa şeýle diýýär:

«Seniň adyňy doganlaryma yglan ederin,
jemagatyň ortasynda Saňa şöhrat aýdaryn».

¹³Ol ýene-de şeýle diýýär:

«Men Oňa umyt baglaryn».

Soňra ýene şeýle diýýär:

«Ine, Men we Hudaýyň Maňa beren çagalary».

¹⁴Bu çagalar ynsan bolandyklary üçin, Isa hem olar ýaly ynsan boldy. Ölüme duçar edýän iblisi Ol Öz ölümi arkaly ýok etdi we ¹⁵ömürboýy ölüm gorkusynyň gulçulygyndaky ynsanlaryň hemmesini azat etdi. ¹⁶Isa perişdelere däl-de, eýsem Ybraýymyň nesillerine ýardam edýär. ¹⁷Şonuň üçin Ol her jähtden biz doganlaryna meňzemeli boldy. Şeýdip, Ol halkyň günälerini päkleýändir we Hudaýyň hyzmatynda rehimdar hem sadyk Baş Ruhanydyr. ¹⁸Isanyň Özi synaga salnyp, görgi baryny görendigi üçin, synaga düşenlere kömek etmegi başaryandyr.

3-nji bap

Isa Musadan beýikdir

¹Şonuň üçin hem, eý, meniň bilen bile Hudaý tarapyndan çagyrylan mukaddes

^a **2:7** Käbir golýazmalarda *Öz elleriňiň işleriniň üstünden Ony Hökümdar goýduň* diýen jümle hem bar.

doganlar, ähli oý-pikiriňiz Isada bol-sun! Ol Hudaýyň Resuly we biziň ykrar edýän Baş Ruhanymyzdyr. ²Musanyň Hudaýyň öýünde sadyk hyzmatkär bolşy ýaly, Isa hem Özünü ruhanylyga bellän Hudaýa sadyk boldy. ³Öý guran adamyň öýe garanda has hormatly bolşy ýaly, Isa-da Musa garanda has beýik şöhra-ta mynasyp boldy. ⁴Her bir öý kimdir biri tarapyndan bina edilýändir, emma ähli zadyň binagäri Hudaýdyr. ⁵Musa geljekde aýan ediljek sözlere şaýatlyk etmek üçin, hyzmatkär kimin Hudaýyň öýüne sadyk boldy. ⁶Emma Mesih Hudaýyň öýüne Ogul hökmünde sadyk-dyr. Eger gaýratymyzy we magtanýan umydymyzy saklamagy ^a başarsak, biz Hudaýyň öýüdiris.

Imandan dänmäh

⁷Şonuň üçin Mukaddes Ruhunň aý-dyşy ýaly:

«Bu gün siz Meniň sesimi eşitseňiz,

⁸Maňa baş galdyran atalaryňyz deý ýüregiňizi gatatmaň.

Olaryň Meni çölde synaýşy ýaly doňýürek bolmaň.

⁹⁻¹⁰Kyrk ýyllap eden işlerimi görseler-de,

ol ýerde atalaryňyz Meni synap gördüler.

Şonuň üçin Men bu nesle gazaplanyp diýdim:

„Olaryň ýüregi hemişe Menden uzakdyr,

Meniň ýollarymdan ýöreýän dälirler“.

¹¹Şoňa görä, olar dynçlyk mekanyma girmezler diýip,

Öz gazabymda Men kasam etdim».

¹²Eziz doganlar, habardar boluň! Siziň hiç biriňizde ýaman niýetli, imansyz ýürek bolmasyn, bular sizi diri Hudaýdan daşlaşdyrmasyň. ¹³Tersine, her günü «Bu gün» diýip hasaplap, biri-biriňizi ruhlandyryň. Şeýdip, siziň hiç biriňiz günäniň toruna düşüp, doňýürek bolmaň. ¹⁴Biz owal-başdaky ynamymyzy soňuna çenli berk saklasak, Mesih bilen şärikdeş bolýarys. ¹⁵Ozal aýdylyşy ýaly:

«Bu gün siz Meniň sesimi eşitseňiz,

Maňa baş galdyran atalaryňyz deý ýüregiňizi gatatmaň».

¹⁶Onuň sesini eşidibem pitne turzanlar kimlerdi? Eýsem bular Musanyň Müsürden çykaranlary dälmi? ¹⁷Hudaý kyrk ýyllap kime gazaplandy? Günä edenlere dälmi näme? Olaryň jesetleri çölde serildi. ¹⁸Hudaý: «Olar dynçlyk mekanyma girmezler» diýip, kimler hakda kasam etdi? Özüne tabyn bolmaýan adamlar hakda dälmi näme? ¹⁹Şeýlelikde, biz olaryň ynanmandyklary zerarly wada berlen ýere girip bilmändiklerini görýäris.

4-nji bap

Hudaýyň dynçlyk mekany

¹Hudaýyň dynçlyk mekanyna girmek hakyndaky wadasy henizem güýjüni saklaýandyr. Şonuň üçin-de, hüşgär boluň, araňyzdan hiç kim dynçlyk mekanyna girmekden mahrum bolmasyn. ²Edil ysraýyl halkyna wagyz edilişi ýaly, Hoş Habar bize-de wagyz edildi.

^a **3:6 Saklamagy** – käbir golýazmalarda *ahyryna çenli saklamagy*.

Olaryň eşiden habarynyň olara hiç bir peýdasy bolmady, sebäbi olar muny iman bilen kabul etmediler. ³Biz bolsa iman edendigimiz üçin, dynçlyk mekanyňa gireris. Iman etmedikler hakda bolsa Hudaý şeýle diýdi:

«Şoňa görä, olar dynçlyk
mekanyňa girmezler diýip,
Öz gazabymda Men kasam
etdim».

Ol bu ýeriň hatda dünýä ýaradylaly bäri taýyn edilendigini aýtdy. ⁴Biz onuň taýyndygyny bilýäris, sebäbi Sabat günü hakda Mukaddes Ýazgylaryň bir ýerinde: «Hudaý ýedinji gün ähli işini tamamlap dynç aldy» diýip ýazylandyr. ⁵Emma ýene ýokarda aýdylanlar gaýtalanýar: «Olar dynçlyk mekanyňa asla girmezler».

⁶Şonda-da käbir adamlar üçin ol ýere girmäge henizem mümkinçilik bardyr, bu mekan hakda ilkinji eşidenler Hudaýa boýun egmändikleri sebäpli, oňa girmekten mahrum boldular ⁷Köp ýyllardan soňra Hudaý «Bu gün» diýen ýene bir günü belläp, bu hakda Dawut arkaly ozal aýdylşy ýaly gepledi: «Bu gün Onuň sesini eşitseňiz, ýüregiňizi gatatmaň». ⁸Eger Ýeşuwa olary dynçlyk mekanyňa ýetiren bolsady, onda Hudaý mundan soň başga gün barada söz açmazdy. ⁹Şunlukda, Hudaýyň halkyna Sabat günü ýaly ýörite bir dynçlyk garaşýar. ¹⁰Hudaý Öz işlerinden dynyp, nähili dynç alan bolsa, Onuň dynçlyk mekanyňa giren adam hem öz işlerinden dynyp, şeýle dynç alýandyr. ¹¹Şonuň üçin, geliň, şol dynçlyk mekanyňa girmek üçin jan edeliň. Hiç kim ysraýyl halky ýaly Hudaýa

bitabynlyk edip, dynçlykdan mahrum bolmasyn.

¹²Hudaýyň sözi janly hem täsirlidir, her bir iki ýüzli gylyçdan kesgirdir. Ol jan bilen ruhy, bogunlar bilen ýiligi ikä bölýändir. Kalbyňdaky ähli pikirleri we niýetleri aýan edýändir. ¹³Hudaýdan gizlin ýaradylan hiç zat ýokdur, Onuň nazarynda ähli zat açyk we mese-mälimdir. Biz Oňa hasabat bermelidiris.

Isa – Baş Ruhanymyz

¹⁴Şeýlelikde, ykrar eden imanymyzy berk saklalyň! Çünki biziň göge çykyp, Hudaýyň huzuryňa baran beýik Baş Ruhanymyz bar. Ol Hudaýyň Ogly ^a Isadyr. ¹⁵Baş Ruhanymyz asla günä etmedik hem bolsa, edil biz ýaly ähli tarapdan synaglara salnypdy. Şonuň üçin hem Ol biziň ejizliklerimize düşünyär. ¹⁶Geliň, merhemetli Hudaýyň tagtyna batyr gaýlyk bilen golaýlaşalyň. Şonda Ol merhemet edip, zerur wagtda bize ýardam berer.

5-nji bap

¹Her bir baş ruhany ynsanlar arasyndan saýlanýar. Ol Hudaýyň huzurynda halka wekilçilik etmek üçin bellenilip, günäler üçin Hudaýa sadakalar we gurbanlyklar hödürleýär. ²Baş ruhany nadanlara, ýoldan azaşanlara ýumşak daraşmagy başarýar, sebäbi özüde hem ynsan kemçilikleri bar. ³Şu sebäpden ol halkyň-da, özüniň-de günäleri üçin gurbanlyk bermäge borçludyr. ⁴Hiç kim baş ruhany bolmak hormatyny özi gazanyp bilmez, ol Harun ýaly, Hudaý tarapyndan çagyryl-

^a **4:14 Hudaýyň Ogly** – Köne Ähtde bu at patyşalar üçin ulanylýardy. Täze Ähtde bolsa bu at Hudaý tarapyndan saýlanyp-seçilen diýmegi aňladýar. Sözlüğe seret.

ýar. ⁵Şonuň üçin Mesih hem Baş Ruhany bolmak üçin Özüni Özi şöhratlandyrmady. Tersine, Ony: «Sen Meniň Oglumyň, bu gün Men Saňa Ata boldum» diýip aýdan Hudaý şöhratlandyrdy. ⁶Başga bir ýerde bolsa: «Sen Mäliksadyk derejesindäki müdimilik ruhanysyň» diýip aýdýar. ⁷Mesih bu dünýäde ýaşan wagtynda göz-ýaş döküp, Özüni ölümden halas etmegi başaryan Hudaýa dogma-dilegler hem ýalbarýşlar bilen perýat etdi. Ol Hudaýdan heder edendigi üçin, Onuň haýyşy hasyl boldy. ⁸Ol Ogul hem bolsa, görgi görüp, tabyn bolmaklygy öwrendi. ⁹Şeýlelikde, Hudaý arkaly Isa Mesih kämil bolup, Ol Özüne tabyn bolýanlaryň hemmesini ebedilik halas etmegi başaryar. ¹⁰Şeýle hem, Hudaý Ony Mäliksadyk derejesindäki Baş Ruhany diýip ygylan etdi.

Imanda berkäliň

¹¹Bu barada aýtjak gürrüňimiz köp, emma eşitmäge islegiňiziň ýokdugy sebäpli, muny size düşündirmek kyn. ¹²Hakykatdan-da, siz şu wagta çenli özüňiz başgalara öwretmelidiniň ahyry! Gaýtam, siz başgalara däl-de, başgalar size Hudaýyň taglymatynyň ilkinji esaslaryny öwretmeklerine mätäç. Size gaty iýmit däl-de, henizem süýt gerek! ¹³Süýt bilen iýmitlenýän agzyndan süýt ysy gitmedikdir. Ol ýagşy-ýamany heniz saýgarýan däldir. ¹⁴Gaty iýmit bolsa, kemala gelenler üçindir. Olar öz gündelik tejribesinden öwrenip, ýagşy bilen ýamany saýgaryp bilýändirler.

6-njy bab

¹Şonuň üçin, geliň, Isa Mesih barada-ky başlangyç taglymda saklanman öň hereket edip, imanda berkäliň, yza gaýt-

malyň. Ölüme eltýän işlere toba etmek, Hudaýa iman etmek, ²suwa çümdürilip päklenmek, el goýup dileg etmek barada, şeýle-de ölüleriň direlişi we ebedi höküm barada gaýta-gaýta esasy taglym almagymyzyň geregi ýok. ³Hudaý ýol berse, biziň işimiz ilerläär.

⁴Kim öň bir gezek Hudaýdan nurlanyp, gögüň peşgeşini alandan soňam, şeýle hem Mukaddes Ruha şarik bolup, Hudaýyň Hoş Habarynyň ýagşylygyny dadyp, geljekki döwrüň gudratyny görenden soňam, Hudaýdan ýüz öwrüp, ýoldan çyksa, ony täzeden toba getirmek asla mümkin däl. Sebäbi ol adam Hudaýyň Ogluny gaýtadan haça çüýläp, ile ryswa edýändir.

⁷Zygyder ýagan ýagşydan ganyp, daýhana bol hasyl getirýän topraga Hudaý bereket berýändir. ⁸Emma akbaşdyr ýandak bitýän ýer dereksizdir, ol näletlenendir we howp astyndadyr. Ahyrsoňy ony oda ýakarlar.

⁹Eziz dostlar, biz şeýle diýsek hem, siziň beýle daldigiňizi bilýäris. Siziň dogry ýoldan ýöräp, halas boljakdygynyza ynanýarys. ¹⁰Hudaý adalatlydyr. Ol siziň bitiren işiňizi, Onuň halkyna eden we edýän hyzmatyňyz bilen Özüne bolan mähir-muhabbetiňizi unutmaz. ¹¹Biz siziň her biriňiziň umydyňyzyň amala aşmagynyň iň soňky pursadyna çenli hyzmatda gaýratlylyk görkezme-giňizi dileýäris. ¹²Ýaltalyga ýüz urmaň, gaýtam, iman hem sabyr-takat arkaly Hudaýyň wadalaryna gowşanlaryň görrelmesine eýeriň.

Hudaýyň wadasy ygtybarlydyr

¹³Hudaý Ybraýyma wada berende, Özünden beýik hiç kimiň ýokdugy üçin, Öz adyndan kasam etdi. ¹⁴Ol: «Men,

hakykatdanam, seni ýalkap, seniň nesliňi san-sajaksyz köpelderin» diýip ant içdi. ¹⁵Şeýlelikde, Ybraýym sabyr-takat bilen garaşyp, berlen wada ýetdi.

¹⁶Adamlar özünden beýik biriniň adyndan kasam edýärler. Kasam aýdylan zady tassyklap, ähli jedelleri çözüär. ¹⁷Hudaý hem wadasyny kabul edýänlere Öz maksadynyň üýtgeşsizdigini subut etmek isledi. Şonuň üçin Ol muny kasam bilen tassyklady. ¹⁸Şeýlelikde, Hudaý bize iki zat: hem wada berdi, hem kasam etdi. Munuň ikisi hem üýtgeşsizdir, sebäbi Hudaý hiç wagt ýalan sözlemeýär. Şonuň üçin hem, biz Hudaýda pena tapyp, özümize berlen umyda berk ýapyşyp ruhlanýarys. ¹⁹Bu umyt janymyzy berk hem howpsuz saklaýandyr, ol göklerdäki çadyryň tutusynyň aňyrsyna geçýändir. ²⁰Isa bize ýol açmak üçin, ol ýere ilkinji bolup girip, Mäliksadyk derejesindäki müdimilik Baş Ruhanymyz boldy.

7-nji bap

Mäliksadyk ruhany

¹Mäliksadyk Salim patyşasydy we Beýik Hudaýyň ruhansydy. Ybraýym dört patyşany ýeňip, yzyna dolanyp gelýärkä, Mäliksadyk ony garşy alyp, oňa pata berdi. ²Ybraýym hem Mäliksadyga ähli alan oljasynyň ondan birini berdi.

Mäliksadygyň ady «adalat patyşasy» diýmegi aňladýar. Mundan başga-da, ol «parahatlyk patyşasydyr», sebäbi «Salim» bu «parahatlyk» diýmegi aňladýar. ³Onuň ene-atasynyň kimdigi belli däl, nesil daragty-da ýok. Ömrüniň ne başy, ne-de ahryry bar. Ol Hudaýyň Ogly ýaly hemişelik ruhany bolup galar. ⁴Serediň, Mäliksadyk nähili beýik eken, hatda atamyz Ybraýym hem oljasynyň ondan birini oňa beripdir! ⁵Bütin halk, hatda

Ybraýymyň neslinden bolanlar-da Mukaddes Kanuna görä öz gazançlarynyň ondan birini diňe lewi tiresinden bolan ruhany doganlara bermelidiler. ⁶Emma Mäliksadyk lewi neslinden bolmasa-da, Hudaýyň wadalaryny alan Ybraýymdan ondan bir sadakany alyp, oňa pata berdi. ⁷Kiçiniň özünden beýik adamdan pata alýandygy şübhesizdir. ⁸Halkdan ondan bir ýygnan ruhanylar aradan çykdylar, emma Ybraýymdan ondan bir alan Mäliksadyk henizem ýaşaýar. ⁹Hatda şeýle diýip bilýäris, halkdan ondan bir ýygnan Lewiniň özi hem Mäliksadyga Ybraýym arkaly bu sadakany beripdir. ¹⁰Sebäbi Mäliksadyk Ybraýymy garşylan mahaly Lewi entek ata-babasyň bilindedi.

Täze ruhanylyk düzgüni

¹¹Şeýlelikde, eger kämillige lewi ruhanylygy arkaly ýetilýän bolsa, onda başga bir ruhanyň gelmegi nämä gerekdi? Mukaddes Kanuna görä, lewi tiresi ruhanylyk etmelidi, emma bu ruhanylyk arkaly hiç kim kämil bolup bilmeýärdi. Şonuň üçin hem Harun ýaly däl-de, Mäliksadyk ýaly ruhanyň gelmegi gerekdi. ¹²Ruhanylyk üýtgeşe, Kanun hem üýtgemelidir. ¹³Biziň gürüňini edýän kişimiz lewi tiresinden däl. Onuň tiresinden hiç kim gurbanlyk sypasynda hyzmat etmändir. ¹⁴Rebbimiz Isanyň ýahuda tiresindendigi hemmelere mälimdir we Musa bu tireden ruhanylaryň bolandygy barada hiç bir söz aýtmadyr.

Isanyň ruhanylygy soňsuzdyr

¹⁵Indi Mäliksadyk ýaly başga bir ruhanyň gelmegi bu aýdanlarymyzyň ählisini öňkünden hem has aýdyň görkezýär. ¹⁶Onuň ruhanylygy bu pany dünýäniň talabyna, ýagny nesilden-nesle

geçýän kada-kanuna däl-de, eýsem Mäliksadyk ruhanlygy ýaly soňsuz ýaşayş gudratyna esaslanandyr. ¹⁷Çünki mezmurçy Ol hakda şeýle ýazdy: «Sen Mäliksadyk derejesindäki müdimilik ruhanysyň».

¹⁸Hawa, öňki kada-kanunlar gowşakdygy hem peýdasyzdygy zerarly ýatyryldy. ¹⁹Çünki kanun hiç bir zady kämilleşdirmedi. Indi munuň deregine bizi Hudaýa ýakynlaşdyrýan has oňat bir umyt berildi. ²⁰Şeýle hem Mesihiň Baş Ruhany boljakdygyna Hudaý ant içdi, emma beýleki ruhanylar barada ant içmedi. ²¹Hudaýyň Oňa: «Reb ant içdi, Ol ondan dänmez. Sen müdimilik ruhanysyň» diýen anty arkaly ruhany boldy. ²²Bu ant arkaly Isa has oňat ähtiň kepili boldy.

²³Şeýle hem ölüm ruhanlaryň işini togtatýandygy üçin, olaryň sany köpdü. ²⁴Emma Isanyň baky ýaşandygy üçin, Onuň ruhanlygy soňsuzdyr. ²⁵Şeýlelikde, Isa Özi arkaly Hudaýa gelyänleri ebedilik halas etmegi başaryandyr. Çünki Isa Mesih olar üçin hemişe Hudaýa töwella edýär.

²⁶Bize hut şunuň ýaly – mukaddes, ýazyksyz we päk Baş Ruhany gerekdi. Ol günälilerden aýrylyp, göklerden hem ýokary göterilendir. ²⁷Öňki ruhanylar her gün ilki öz günäleri, soňra halkyň günäleri üçin gurbanlyk hödürlemelidiler. Emma Isa olaryňky ýaly etmegiň geregi ýok, sebäbi Ol ähli zat üçin Özüni bir gezekde gurban edip, bu işi bitirdi. ²⁸Mukaddes Kanuna görä baş ruhanylyga yönekey ýnsanlar belenilýärdi, emma Kanundan soňra Hudaý ant içip, muňa Ogluny belledi. Ol kämil edilen müdimilik Baş Ruhanydyr.

8-nji bap

Isa – täze ähtiň Binýatçysy

¹Aýdýanlarymyzyň düýp manysy şundadyr: gökde beýik Hudaýyň sagynda oturan Baş Ruhanymyz bardyr. ²Ol Mukaddes çadyrda, ynsanyň däl-de, hut Rebbiň guran hakyky çadyrynda hyzmat edýär. ³Her bir baş ruhany sadakalar hem gurbanlyklar hödürlemek üçin belenilýär. Şu sebäpden biziň Baş Ruhanymyzyň hem gurbanlyk hödürlemegi gerekdi. ⁴Eger Ol gökde däl-de, ýerde bolsady, aslynda ruhany hem bolmazdy. Sebäbi Mukaddes Kanun boýunça sadakalary hödürleýän ruhanylar eýýäm bardy. ⁵Olar ýerdäki Mukaddes çadyrda hyzmat edýärler. Bu çadyr bary-ýogy gökdäki hakyky Çadyryň görnüşi we kölegesidir. Şonuň üçin hem Hudaý Mukaddes çadyry nähili ýasamalydygy barada Musa şeýle görkezme beripdi: «Ähli zady dagda özüňe görkezilen nusganyň esasynda ýasarsyň». ⁶Emma Isa berlen ruhanylyk hyzmaty beýleki ruhanylaryňkydan beýikdir. Şeýle hem Ol täze ähtiň Binýatçysydyr, täze äht öňki ähtden üstündür we ygtybarly wadalara esaslanandyr. ⁷Eger öňki äht kemçiliksiz bolan bolsady, onda bu täze äht gerek bolmazdy. ⁸Emma Hudaýyň Özi ol ähtden kemçilik tapyp, halkyna şeýle diýdi: «Ýsraýyl we ýahuda halky bilen Meniň täze äht baglaşjak günlerim hökman geler. Muny Reb aýdýandyr. ⁹Bu äht Meniň olaryň ata-babalarynyň ellerinden tutup, Müsürden çykaran günüm baglaşan ähtim ýaly däl. Olar Meniň şol ähtime sadyk bolmadylar, şonuň

üçin Men olardan ýüz öwürdim. Muny Reb aýdýandyr. ¹⁰Ine, ol günlerden soň Meniň ysraýyl halky bilen baglaşjak ähtim şudur: Men kanunymy olaryň aňyna salyp, ýüreklerine ýazaryn. Men olaryň Hudaýy bolaryn, olar-da Meniň halkym bolar. Muny Reb aýdýandyr. ¹¹Mundan beýläk hiç kim biri-birine ýa-da doganyna „Rebbi tanaň!“ diýip öwretmez, sebäbi olaryň uludan-kiçä hemmesi Meni tanar. ¹²Men olaryň etmişlerini bagyşlaryn, indi günälerini ýatlamaryn». ¹³Hudaý bu ähte «Täze» diýmek bilen, öňki ähtiň könelendigini görkezdi. Könelip, sandan galan zat bolsa, tizara ýok bolup gidýändir.

9-njy bap

Sežde etmegiň köne düzgünleri

¹Birinji äht döwründe sežde etmegiň kada-kanunlary we dünýewi Mukaddes çadyr bardy. ²Iki otagdan ybarat bolan bir çadyr gurlupdy, onuň daşky otagy-na Mukaddes otag diýilýärdi. Ol ýerde çyradan, hantagta bardy we hantagtanyň üstünde hödür çörekler goýlandy. ³Çadyryň içki tutusynyň aňyrsynda Iň mukaddes otag diýlip atlandyrylýan ýene bir otag bardy. ⁴Bu otagda ýakymly ysly tütetgi sypasy we Äht sandygy bardy. Olaryň ikisi hem sap altyndan ýasalandy. Äht sandygynda içi manndan ^a doly altyn golça, Harunyň güllän hasasy, tabşyryklar ýazylan iki daş bölegi bardy. ⁵Sandygyň gapagynyň üstünde şan-şöhra beslenen keruplar ^b bardy. Bu keruplar ganatlary bilen gapaga kölege salýardylar. Emma häzir

bular barada jikme-jik gürrüň etmegiň wagty däl.

⁶Ähli zat şunuň ýaly gurnalandan soň, ruhanylar her gün çadyryň daşky otagy-na girip, öz borçlaryny ýerine ýetirýärdiler. ⁷Emma çadyryň içki otagy-na ýylda bir gezek diňe baş ruhany girýärdi. Ol özi üçin we halkyň bilmezlikden eden günäleri üçin hödürlemäge ýany bilen hemişe gurbanlyk ganyny almalydy. ⁸Bu düzgünler arkaly Mukaddes Ruh şuny görkezýär: ýerdäki Mukaddes çadyrda ýerine ýetirilýän parzlar bes edilmese, gökdäki Iň mukaddes otaga asla girip bolmaz. ⁹Mukaddes çadyr we onuň parzlary häzirki zaman üçin bir nyşandyr. Bu hödürülenýän sadakalar we gurbanlyklar sežde edýän adamyň wyždanyny päkläp bilmeýändigini görkezýär. ¹⁰Muňa diňe beden bilen bagly bolan iýip-içmek we dürli päkleniş parzlary girýär. Bularyň hemmesi täze düzgün ornaşdyrylýança ýerine ýetirilýärdi.

Sežde etmegiň täze düzgünleri

¹¹Mesih indi amala aşan ^c ähli oňat zatlaryň Baş Ruhansy bolup geldi. Ol ynsan eli bilen gurulmadyk, bu dünýäniň ýaradylyşyndan bolmadyk has beýik we kämil çadyra girdi. ¹²Ol Iň mukaddes otaga erkeçleriň, göleleriň gany bilen däl-de, Öz gany bilen girip, bir gezekde biziň baky azatlygymyzy gazandy. ¹³Öňler erkeçleriň we öküzleriň ganyny hem-de ýakylan göläniň külüni murdar adamlaryň üstüne sepip, olary tämizlärdiler. ¹⁴Eger şeýle eden bolsalar, onda Mesihni gany arkaly has-da beýik işler edip bolar! Şeýdip, Mesih ebedi

^a **9:4 Manna** – çölde Hudaý tarapyndan ysraýyllara berlen üýtgeşik iýmit. Sözlüğe seret.

^b **9:5 Kerup** – perişdeleriň bir görnüşi. Sözlüğe seret.

^c **9:11 Indi amala aşan** – käbir golýazmalarda *geljekki*.

Ruhuň gudraty arkaly Özüni müýnsüz gurbanlyk hökmünde Hudaýa hödürledi. Onuň döken gany biziň wyždanymyzy ölüme eltýän işlerden päkleýär, şonda biz diri Hudaýa gulluk edýäris. ¹⁵Şu sebäpli hem çagyrylanlary Hudaýyň wada eden ebedi mirasyna gowşurmak üçin, Isa Mesih täze ähtiň Binýatçysy boldy. Olary owalky äht döwründe eden günäleriniň jezasyndan azat etmek üçin Ol gurban boldy. ¹⁶Wada boýunça haýsydyr bir wesýetnama bar bolsa, onda wesýetçiniň ölendigini subut etmek gerek. ¹⁷Sebäbi wesýetnama diňe wesýetçiniň ölümünden soňra güýje girýändir. Wesýetçi dirikä, wesýetnamanyň asla güýji ýokdur. ¹⁸Şoňa görä öňki äht hem gan dökülýänçä güýje girmedi. ¹⁹Musa Kanunyň ähli buyrugyny tutuş halka ygılan etdi. Soňra gyrmyzy ýüň hem bir bogdak käkilik oty bilen göleleriň ^a ganyny we suwy Kanun ýazgylarynyň, ähli halkyň üstüne sepip: ²⁰«Bu Hudaýyň siziň bilen eden äht ganydyr» diýdi. ²¹Şonuň ýaly hem, Musa çadyryň we sežde etmekde ulanylýan ähli zatlaryň hem üstüne gan seperdi. ²²Hakykatdanam, ähli zat Mukaddes Kanun boýunça gan bilen päklenýär. Gan dökülmezden hiç bir günä bagyşlanmaýar. ²³Şeýlelikde, gökdäki zatlaryň ýerdäki nusgalarynyň bu gurbanlyklar bilen päklenmegi gerekdi. Emma gökdäki zatlaryň özleri bulardan has oňat gurbanlyklary talap edýärdi. ²⁴Mesih ynsan eli bilen ýasalan we asyl nusganyň ýöne bir görnüşi bolan iň mukaddes otaga girmedi. Ol biziň üçin Hudaýyň huzurynda häzır bolup,

gökdäki mukaddes otaga girdi. ²⁵Baş ruhany iň mukaddes otaga her ýyl girip, gurbanlyk janlysynyň ganyny hödür edýärdi, emma Mesih göge girmek üçin Özüni öwran-öwran gurban etmedi. ²⁶Beýle bolsa, Mesih dünýä ýaradylaly bäri öwran-öwran ejir çekmeli bolardy. Muňa derek Ol adamlaryň günälerini ýuwmak üçin Özüni gurban etmek bilen ahyrky döwürde bir gezek geldi. ²⁷Ynsanyň takdyrynda bir gezek ölüm bardyr, ondan soň Hudaýyň önünde hasap bermelidir. ²⁸Edil şonuň ýaly, Mesih hem köp adamlaryň günälerini ýuwmak üçin, bir gezekde gurban boldy. Emma Ol ikinji gezek gelende, günäleri ýuwmak üçin däl-de, eýsem Özüne intizarlyk bilen garaşýanlary halas etmek üçin geler.

10-njy bap

Iň soňky gurbanlyk

¹Musanyň kanuny geljekki oňat zatlaryň özi däl-de, şol zatlaryň kölegesidir. Şu sebäpli Kanun her ýyl üzüksiz hödürlenen şol bir gurbanlyklar bilen Hudaýa sygynýanlary hiç haçan kämil edip bilmeýär. ²Eger kämil edip bilýän bolsady, onda gurbanlyk hödürlemek bes edilmezmi? Çünki sežde edýänler günäden bir gezekde päklenenlerinden soň, olaryň wyždany günäleriniň päklenmegine gaýdyp mätäç bolmazdy. ³Emma ol gurbanlyklar her ýyl ynsanlara günälerini ýatladýardy. ⁴Sebäbi öküzleriň, erkeçleriň gany bilen günäleri ýuwmak mümkin däldir. ⁵Şonuň üçin Mesih dünýä gelende, Hudaýa şeýle diýdi:

^a 9:19 Kābir golýazmalarda göleleriň we erkeçleriň.

«Gurbanlyk bilen sadakany Sen islemediň; emma Maňa bir beden taýynladyň.

⁶ Ýakma gurbanlygy, günä gurbanlygy

Seniň göwnüňden turmady.

⁷ Şonda diýdim: „Ine, Men!

Kitapda Men barada ýazylgy.

Eý, Hudaýym, islegiňi berjaý etmäge, ine, Men geldim“».

⁸ Mesih ilki bilen Kanunyň talap edýän gurbanlyklary barada söz açyp, Hudaýa: «Sen gurbanlyk bilen sadakany islemediň, ýakma hem günä gurbanlygy-da göwnüňden turmady» diýdi. ⁹ Soňra-da: «Ine, Men, Seniň islegiňi berjaý etmäge geldim a» diýdi. Şeýdip, Mesih ikinji kanuny berkarar etmek üçin, birinjini aradan aýyrýar. ¹⁰ Biz bu isleg boýunça, Isa Mesihniň bedeniniň ähli zat üçin bir gezekde gurban edilmegi arkaly mukaddes edildik. ¹¹ Her bir ruhany her gün aýak üstünde durup, dini borçlary ýerine ýetirýärdi we şol bir gurbanlyklary öwran-öwran hödürleýärdi. Emma bu gurbanlyklar hiç wagt günäleri ýuwmagy başarmaýar. ¹² Emma Mesih günäleri hemişelik ýuwýan ýeke-täk gurbanlygy hödürlendenden soň, Hudaýyň sagynda oturdy. ¹³ Şondan bäri hem Ol duşmanlarynyň aýak astyna salynmagyna garaşýar. ¹⁴ Sebäbi Ol mukaddes edýänlerini ýeke-täk gurbanlyk bilen hemişelik kämil etdi. ¹⁵ Mukaddes Ruh hem bize bu hakda şaýatlyk edýär. Ilki bilen Reb şeýle diýýär: ¹⁶ «Ol günlerden soň, Meniň olar bilen baglaşjak ähtim şudur: Men kanunlarymy olaryň aňyna

salyp, ýüreklerine ýazaryn». ¹⁷ Soňra Ol: «Mundan beýläk olaryň günälerini, ýazyklaryny ýatlamaryn» diýýär. ¹⁸ Diýmek, Hudaý günäleri bagyşlan bolsa, mundan buýana günä gurbanlyk hödürlemegiň geregi ýok.

Berk ynam bilen Hudaýa ýakynlaşalyň

¹⁹ Şonuň üçin hem, eý, doganlar, Isanyň gany arkaly indi biz Iň mukaddes otaga batyrgaýlyk bilen girip bilýäris. ²⁰ Isa Öz ölümi arkaly bize çadyrdaky içki tutudan geçýän we Hudaýa barýan täze ýaşayş ýoluny açyp berdi. ²¹ Indi biziň Hudaýyň halkyna jogapkär beýik Ruhanymyz bardyr. ²² Şoňa görä, çyn ýürekden we berk ynam bilen Hudaýa ýakynlaşalyň. Mesih kalbymyzy Öz gany bilen päkläp, bizi wyždan ýazygyndan azat etdi we bedenimizi arassa suw bilen ýuwdy. ²³ Indi ykrar eden umydymyzy ikeriňlenmän berk saklalyň, çünki wada beren Hudaý ynamdardyr. ²⁴ Biri-birimizi söýmäge we oňat işler etmäge höweslendirmek barada pikirleneliň. ²⁵ Käbir adamlaryň endik edişi ýaly, ýyg-nanyşmagymyzy goýmalyň. Gaýtam, Isanyň geljek gününüň golaýlandygyny bilip, biri-birimizi has-da ruhlandyrylyň. ²⁶ Eger biz hakykat bilimini kabul edenimizden soňam bilgeşleýin günä etsek, günäleri bagyşlamak üçin indi gurbanlyk ýokdur. ²⁷ Diňe garaşylýan howply höküm günü we Hudaýyň duşmanlaryny ýakyp-ýandyryjy ot bardyr. ²⁸ Musanyň kanunyny ret eden adam iki ýa-da üç şaýadyň güwäsi bilen rehimsiz öldürilýärdi. ²⁹ Şeýle bolsa, Hudaýyň

^a **10:9** Käbir golýazmalarda *ýa Hudaý* diýen jümle hem bar.

Ogluny aýak astyna salana ondan-da agyr jezanyň garaşyandygyny göz öňüne getirip görüň! Mesihniň äht gany bilen päklenip, soňam muny murdar hasaplaýanyň we merhemet Ruhuny ryswa edýäniň haly niçik bolar? ³⁰Şeýle hem biz bu sözleri aýdan Hudaýy tanaýarys: «Öç Meniňkidir, jezalandyrjak Mendirin», şeýle hem: «Reb Öz halkynyň üstünden höküm çykarar». ³¹Hawa, diri Hudaýyň eline düşmek elhençdir!

³²Öňki günleriňizi ýadyňyza salyň. Şonda siz Hudaýdan nurlanyp, jebir-jepalara döz gelipdiňiz. ³³Siz bir tarapdan, hemmeleriň öňünde kemsidilmelere we muşakgatlara sezewar edildiňiz, beýleki bir tarapdan, şeýle ýagdaýa ucranlaryň derdini deň çekişdiňiz. ³⁴Tussagdakylaryň-da dertlerini ^a deň çekişdiňiz, özüňizde has oňat hem baky baýlygyň bardygyny bilip, emlägiňiziň alynmagyny şatlyk bilen kabul etdiňiz. ³⁵Şonuň üçin hem, ynamyňyzy ýitirmäň, munuň sylagy uludyr. ³⁶Sabyr-takatly bolup, Hudaýyň yradasyny berjaý ediň, şonda Hudaýyň wadasyna gowşarsyňyz.

³⁷Mukaddes Ýazgylarda şeýle ýazylgdyr:

«Ýene az salymdan
şol Geljek hökman geler,
eglenmez.

³⁸Meniň dogruçyl halkym iman
bilen ýaşar,
eger imandan dänse, ondanrazy
bolmaryn».

³⁹Biz imandan dänip, heläk bolýan däl-de, imanymyza sadyk bolup, halas bolýan adamlardandyrys.

11-nji bap

Iman näme?

¹Iman umyt edýän zatlarymyza bil baglamak we görmeýän zatlarymyza ynanmakdyr. ²Ata-babalarymyz iman arkaly Hudaýy hoşnut etdiler. ³Biz älem-jahanyň Hudaýyň buýrugy bilen ýaradylandygyna, şeýle hem, görünýän zatlaryň görünmeýän zatlardan dörändigine iman arkaly düşünyäris. ⁴Habyly iman arkaly Hudaýa Kabyldan has gowy sadaka hödürledi. Hudaý Habylyň sadakasyndan hoşal bolup, ony imany arkaly dogruçyl adam saýdy. Habyly ölen hem bolsa, iman arkaly häzirem gepleýär. ⁵Iman arkaly Hanok ýokary alyndy, ol ölüm garasyny görmedi. Hiç kim ony tapyp bilmedi, sebäbi Hudaý ony ýokary aldy. Hanok ýokary alynmazyndan öňem Hudaýyň göwnünden turupdy. ⁶Iman etmeýän adam hiç wagt Hudaýy hoşnut edip bilmez. Hudaýa ýakynlaşan adam Onuň barlygyna we Özüni agtarýanlary sylaglaýjakdygyna ynanmalydyr. ⁷Nuh içersindäkileriň halas bolmagy üçin iman arkaly bir gämi ýasady. Ol heniz bolmadyk wakalar hakda Hudaýdan duýdurys alanda, Ondan gorkup, Oňa gulak asdy. Şeýlelikde, bütin dünýä jeza sezewar boldy, Nuh bolsa imany arkaly aklandy. ⁸Mülk edip beren ýurduna ibermek üçin Hudaý Ybraýymy çagylanda, ol iman arkaly Oňa tabyn boldy, nirä barýandygyny bilmezden ýola düşdi. ⁹Iman arkaly ol Hudaýyň wada beren ýurdunda gelmişek bolup ornaşdy. Yshak

^a **10:34 Tussagdakylaryň-da dertlerini** – bu jümle käbir golýazmalarda *tussaglykda çeken dertlerimi* diýip duş gelýär.

bilen Ýakup hem Ybraýym ýaly bu ýat ýurtda çadyrda ýaşadylar, sebäbi olaram Hudaýyň beren şu wadasynyň mirasdarlarydy. ¹⁰Çünki Ybraýym Hudaý tarapyndan bina edilýän we gurulýan berk binýatly şähere garaşýardy. ¹¹Özüniň garrandygyna we aýaly Saranyň önelgesizdigine garamazdan, Ybraýym iman arkaly perzent gördi. Sebäbi ol wada beren Hudaýyň sadykdygyna ynan-dy. ^a ¹²Şeýlelikde, ýaşı birçene baran bu bir adamdan gökdäki ýyldyzlar deý we deňiz kenaryndaky çägeler deý san-sajaksyz nesil döredi. ¹³Bu adamlaryň hemmesi iň soňky demine çenli Hudaýa iman edip ýaşadylar. Olar wada edilen ýurda gowuşmasalar-da, ol ýeri uzakdan görüp şatlandylar. Özleriniň ýer yüzün-de gelmişek hem ýatdyklaryny boýun aldylar. ¹⁴Gelmişekdiklerini boýun alýan adamlar özleriniň bir watan agtarýan-dyklaryny aýdyň görkezýärler. ¹⁵Eger olar çykyp gaýdan ýurtlaryny küýseýän bolsadylar, onda yzlaryna dolanmagyň alajyny tapardylar. ¹⁶Emma olar has go-wusyny, ýagny gökdäki watany arzuw edýärdiler. Şonuň üçin Hudaý Özüni olaryň Hudaýy diýip atlandyrmakdan utanmaýar. Hudaý hatda olar üçin bir şäher taýynlady.

¹⁷⁻¹⁸ Hudaý Ybraýymy synanda, Yb-raýym iman arkaly Yshagy gurbanlyk hökmünde hödürledi. Hudaý oňa: «Seniň adyň Yshagyň nesli arkaly dowam eder» diýip wada beren hem bolsa, Ybraýym şol ýalňyz ogluny gurbanlyk etmäge taýýardy. ¹⁹Ybraýym Hudaýyň ölüleri

direltmegi başaryandygyna ynanýardy. Şoňa görä-de, ol Yshagy diri gaýdyp aldy.

²⁰Iman arkaly Yshak hem boljak zatlar hakda Ýakup bilen Ysawa pata berdi.

²¹Ýakup bu dünýäden ötmeli pursady gelende, hasasyna söýenip, Ýusubyň iki ogluna iman arkaly pata berdi we Hudaýa sežde etdi. ²²Ýusup hem ölüm ýassygynda ýatyrka, ysraýyl halkynyň Müsürden çyjkakdygyny aýdyp, öz jesi barada iman arkaly buýruk berdi.

²³Musa doglanda, ata-enesi ony iman arkaly üç aý gizläp saklady. Olar oglanyň üýtgeşikdigiňi görüp, patyşanyň perma-nyndan gorkmadylar. ²⁴Ulalyp, kemala gelende, Musa iman arkaly faraonyň gyzynyň ogly diýlip tanalmakdan boýun gaçyrdy. ²⁵Ol günä gazanyp, wagtlaýyn lezzetli durmuşda ýaşandan, Hudaýyň halky bilen bile horluk çekmegi özüne rowa gördi. ²⁶Musa Mesihiň ugrunda kemsidilmelerini Müsüriň hazynala-ryndan has uly baýlyk saýdy, sebäbi ol özüniň aljak beýik sylagyna umyt baglaýardy. ²⁷Ol patyşanyň gazabyndan gorkman, iman arkaly Müsüri terk etdi.

Göze Görünmeýäni göreni üçin saýlan ýolunda berk durdy. ²⁸Musa iman arkaly Pesah gurbanlyk janlysyny öldürmegi we olaryň ganyny gapynyň söýelerine çalmagy buýurdy. Ol muny ysraýyl halkynyň nowbahar ogullaryna Ölüm perişdesiniň el degirmezligi üçin etdi.

²⁹Iman arkaly ysraýyllar Gyzyl deňizden gury ýerden geçýän dek geçdiler. Mü-sürli hem geçmäge synanyşyp, gark boldular. ³⁰Ysraýyl halky ýedi günläp

^a **11:11** Käbir golýazmalarda 11-nji aýat şeýle görnüşde gelýär: *Sara önelgesiz bolup, ýaşı birçene ýeten bolsa, iman arkaly göwreli boldy. Sebäbi ol wada beren Hudaýyň sadykdygyna ynanady.*

Ýerihonyň daşyndan aýlanandan soň, iman arkaly diwarlar ýykyldy. ³¹Imany arkaly loly Rahap heläk bolmady. Ol ysraýyl içalyalaryny dostlukly garşylandygy üçin, Hudaýa tabyn bolmadyklar bilen bile öldürilmedi. ³²Başga ýene näme aýdaýyn? Gidegon, Barak, Şimşon, Ýef-tah hakda, Dawut, Şamuwel we beýleki pygamberler hakda gürrüň bermäge wagtyň ýok. ³³Iman arkaly olar ençeme patyşalygy ýeňdiler, ýurdy adalatly dolandyrdylar, wadalara ýetdiler, arslanlaryň agzyny bagladylar, ³⁴lowlaýan ody öçürdiler, gylyjyň tygyndan gaçyp gutuldylar, ejiz bolsalar hem güýçden doldular, söweşde kuwwatlanyp, keseki goşunlary derbi-dagyn etdiler. ³⁵Aýallar ölen ýakynlaryny direlen halda yzyna aldylar. Käbirleri bolsa direlişden soň has oňat ýaşaýsa gowuşmak üçin, azat bolmaktan ýüz öwrüp, jebir-süteme döz geldiler. ³⁶Başga birileri kemsidilmelere sezewar edilip gamçylandylar, zynjyrlar bilen baglanyp, zyndana taşlandylar. ³⁷Olaryň käbirini daşladylar, bedenlerini kesip, ikä böldüler^a, gylyçdan geçirip öldürdiler. Käbiriler goýun we geçi derisini geýip, sergezdançylyk etdiler, mätäçlikde ýaşadylar, zulum astynda yzarlanyp, horluk çekdiler. ³⁸Dünýä olara laýyk däl. Olar çöllerde, daglarda entediler, gowaklarda, köweklerde gizlendiler. ³⁹Olaryň hemmesi iman arkaly Hudaýyň öwgüsini gazanan hem bolsalar, olaryň hiç biri Hudaýyň wadasyna gowuşmady. ⁴⁰Sebäbi Hudaý biziň üçin has oňat bir zady taýynlapdy. Ol Özüne sadyk bolan bu adamlaryň biziň bilen birlikde kämil bolmagyny isledi.

12-nji bab

Reb söýýänini terbiýeleýändir

¹Bizi şeýle köp şaýatlaryň gurşaýandygy üçin, päsgelçilik döredýän her hili ýüki we boýnumyzdan ýapyşan günäleri taşlalyň-da, öňümizde duran ýaryşda sabyrlylyk bilen ylgalyň. ²Geliň, gözümizi imanymyzyň gözbaşy we kämilleşdirijisi Isa dikeliň. Ol geljekdäki şatlyga gowuşmak üçin, masgaraçylygy hiç saýyp, haçdaky ölüme döz geldi we Hudaýyň tagtynyň sagynda oturdy. ³Siz aryp, ruhdan düşmez ýaly, Isa hakda pikir ediň. Ol günäli tarapyndan köp ezýet çekip, hemmesine çydady. ⁴Günä garşy alyp barýan söweşiňizde, siz entek ganyňyz dökülýänçä garşylyk görkezmediňiz. ⁵Üstesine-de, Hudaýyň size Öz perzentleri hökmünde aýdan bu öwüt-nesihatyny-da unutdyňyz:

«Oglum, Rebbiň terbiýesine
biperwaý bolma,

Onuň käýinjine ruhdan düşme.

⁶Çünki Reb söýýänini
terbiýeleýändir,

kabul eden perzendine temmi
berýändir».

⁷Terbiýelenmekde çydamly boluň. Çünki Hudaý sizi Öz perzentleri kimin terbiýeleýär. Eýsem, haýsy ogla atasy terbiýe bermeyär? ⁸Eger Hudaý sizi hemmeleri terbiýeleýşi ýaly terbiýelemese, onda siz Hudaýyň perzendi däl-de, çöp düýbüsiňiz. ⁹Mundan başga-da, bize terbiýe beren dünýewi atalarymyz bardy, biz olara hormat goýýarys. Eger şeýdän bolsak, ruhy Atamyza has-da berk tabyn

^a 11:37 Käbir golýazmalarda *synaga saldylar* diýen söz hem bar.

bolup ýaşamaly dälmi? ¹⁰Atalarymyz bize öz bilişlerine görä, gysga wagtyk terbiýe beripdiler. Hudaý bolsa biziň hem Onuň ýaly päk bolup bilmegimiz üçin bize terbiýe berilýär. ¹¹Adam terbiýe alanda şatlanmaýar, gaýtam, agyry çekýär. Emma şeýle terbiýe alandan soňra, ol dogrulykda we parahatlykda ýaşaýandyr.

¹²Şonuň üçin ejiz gollara gujur beriň, epilen dyzlara kuwwat beriň! ¹³«Aýaklaryňyz üçin dogry ýoly saýlap alyň». Şeýdip, goý, arañyzdaky ejiz we agsak adamlar ýykylymasynlar, tersine, şypa tapsynlar.

Hudaýy ret etmüň

¹⁴Hemmeler bilen oňşukly boluň. Halal ýaşamaga dyrjaşyň, ýogsa Rebbi görüp bilmersiňiz. ¹⁵Hüşgär boluň, hiç kim Hudaýyň merhemetinden mahrum bolmasyn. Bir aý kök gögerip, size ezyet bermesin, köp adamlar munuň bilen zäherlenmesin. ¹⁶Hiç kim zynahorlyk etmesin, nowbaharlyk hakyny bir okara nahara satan Ysaw ýaly Hudaýa äsgermezlik etmesin. ¹⁷Bilşiňiz ýaly, biraz wagtdan soňra Ysaw atasynyň patasyny almak isledi, emma ret edildi. Munuň üçin gözýaş döküp ýalbarsa-da, edilen karary üýtgedip bilmedi.

¹⁸Siziň ýakynlaşan dagyňyz elläp görüp bolýan Sinaý dagy ýaly däl. Sinaý dagynda alawly ot ýanýardy, dagyň üstüni tümlük, gara bulut örtüp, gaý-harasat turýardy, ¹⁹surnaý sesi ýaňlanyp, Hudaýyň owazy eşidilýärdi. Muny eşiden adamlar Hudaýyň özlerine ikilenç gep-lemezligi üçin ýalbarypdylar. ²⁰Sebäbi: «Daga hatda haýwan hem galtaşsa, daşlansyn» diýen Hudaýyň buýrugyna olar çydap bilmändiler. ²¹Görnüş şeýle bir

gorkunçdy welin, Musanyň özi: «Gorkudan ýaña titreyärim» diýipdi. ²²Siz bolsa Sion dagyna, diri Hudaýyň şäheri bolan göge degişli Iýerusalime, şagalaňly üýşmelenä ýygnanan münlerçe perişdeleriň huzuryňa golaýlaşdyňyz. ²³Hudaýyň perzentleriniň ýygnagyna golaýlaşdyňyz, olaryň atlary gökde ýazylandyr. Hemmäniň Kazysy bolan Hudaýyň huzuryňa geldiňiz. Hudaýyň owal-başdan kämillige ýetiren adamlarynyň öňüne geldiňiz. ²⁴Siz täze ähtiň Binýatçysy Isanyň huzuryňa geldiňiz. Habylyň oç almaga gygyrýan ganyna däl-de, eýsem günälerimizi ýuwmak üçin sepilen Isanyň ganyna ýakynlaşdyňyz.

²⁵Üns beriň, özüňize gepleýän Hudaýdan ýüz öwürmäň! Özlerine ýerde Gepläni ret edenlerinde, gaçyp gutulyp bilmedik bolsalar, onda biz gökde Gepländen ýüz öwräýsek, jezadan asla gutulmajakdygymyz mese-mälim görünüp dur ahyry. ²⁶Şol wagt Hudaýyň sesi ýeri sarsdyrypdy, emma indi Ol: «Men ýene bir gezek diňe ýeri däl, gögi-de sarsdyrarn» diýip söz berdi. ²⁷«Ýene bir gezek» diýen söz titräýjek zatlaryň, ýagny ýaradylan zatlaryň aradan aýryljakdygyny, yranmaz zatlaryň ebedi galjakdygyny aňladýar. ²⁸Şonuň üçin hem yranmaz patyşalyga gowşandygymyz üçin şükür edeliň. Hudaýy hoşnut etmek üçin Oňa tabynlyk hem gorky bilen sežde edeliň, ²⁹sebäbi Hudaýymyz ýakyp-ýandyryjy otur.

13-nji bap

Soňky öwüt-nesihatlar

¹Biri-biriňizi doganlyk söýgüsi bilen söýüp ýaşañ! ²Myhmansöýer boluň.

Çünki myhmansöýer adamlaryň käbiri perişdeleriň kimdigini bilmezden olary myhman aldylar. ³Tussagdaky doganlaryňyzy unutmaň, özüňiz hem şolar bilen tussagda bolýan kimin, olary ýatlap duruň. Horluk çekýänleri unutmaň, özüňizi olaryň ornuna goýup görüň. ⁴Goý, hemmeler nika hormat goýsun, är-aýal düşegi günä bilen hapalanmasyn. Hudaý ahlaksyzlary we zynahorlary höküm eder. ⁵Puluň yşkyna düşmäň. Eliňizdäki baryna kanagat ediň. Sebäbi Hudaý: «Men sizi hiç wagt ýeke taşlamaryn, terk etmerin» diýdi. ⁶Şoňa görä-de, biz ynam bilen şeýle diýýäris: «Reb – tarapdarym, men gorkmaýaryn, ynsan maňa näme edip bilsin?».

⁷Hudaýyň sözünü size ýetiren ýolbaşçylaryňyzy ýada salyň. Olaryň nähili gowy durmuşda ýaşap geçendigi barada pikir ediň. Olaryň sadyklygyndan görelde alyň. ⁸Isa Mesih düýn hem, bu gün hem, ebedilik Şoldur, Ol üýtgemeyändir. ⁹Her hili keseki taglymatlara köňül berip, ýoluňyzy urdurmaň. Kalbyňyzyň iýip-içmek adatларыndan däl-de, Hudaýyň merhemetinden berkemeği oňatdyr. Sebäbi iýip-içmek adatларыna eýerýänler mundan hiç hili haýyr gören dälidir. ¹⁰Biziň bir gurbanlyk sypamyz bardyr, ýöne Mukaddes çadyrda hyzmat edýän ruhanylaryň ondan iýmäge haky ýokdur. ¹¹Gurbanlyk mallarynyň ganyny baş ruhany Iň mukaddes otaga getirip, günä üçin hödürleýär, emma olaryň maslygy düşelgeden daşarda ýakylýar. ¹²Şoňa görä, Isa hem şäher derwezesinden daşarda ejir çekip öldi. Ol

halkyny Öz gany bilen päkledi. ¹³Geliň, bizem Onuň çydan kemsidilmelerine çydap, düşelgeden daşary – Onuň ýanyna gideliň, ¹⁴çünki biziň bu ýerde baky şäherimiz ýokdur, biz geljekki baky şähere garaşarys. ¹⁵Şonuň üçin hem Isa arkaly Hudaýa gurbanlyk hökmünde hemişe öwgi bagyş edeliň. Onuň adyna alkys aýdalyň! ¹⁶Ýagşylyk etmegi we elde baryňyzy beýlekilere eçilmegi unutmaň, sebäbi şunuň ýaly sadakalar Hudaýa ýaradyr.

¹⁷Ýolbaşçylaryňyzyň sözüne gulak asyň, olara tabyn boluň. Olar siziň janyňyz üçin Hudaýa hasabat bererler. Olaryň sözüne gulak asyň, sebäbi olar size gözegçilik edýändirler. Goý, olar borçларыny şatlyk bilen ýerine ýetirsinler, gaýgy-hasrat çekmesinler, ýogsam, munuň size peýdasy degmez. ¹⁸Biziň üçin Hudaýa dileg ediň. Biz wyždanymyzyň arassadygyna ynanýarys we hemme tarapdan hemişe hormata mynasyp bolup ýaşamak isleýäris. ¹⁹Ýanyňyza basym dolanyp barmagym üçin dileg etmegiňizi aýratyn haýyş edýärim.

²⁰⁻²¹Islegini amala aşyrmagymyz üçin, goý, parahatlyk berýän Hudaý bizi ^aähli gerekli zatlar bilen üpjün etsin. Ol Rebbimiz Isany ebedilik äht baglaşýan gany arkaly ölümden direldi we Ony Öz halkynyň beýik Çopany edip belledi. Goý, Hudaý Özüni hoşnut edýän işleri etmegimiz üçin, Isa Mesih arkaly bizi ^bkämilleşdirisin. Isa Mesihe baky şan-şöhret bolsun! Omyň.

²²Eý, doganlar, size ýazan bu gysga hatymdaky öwüt-ündewlerimi çyn

^a 13:20-21 *Aşyrmagymyz üçin... bizi* – käbir golýazmalarda *aşyrmagyňyz üçin... sizi*.

^b 13:20-21 *Etmegimiz üçin... bizi* – käbir golýazmalarda *etmegiňiz üçin... sizi*.

ýürekden kabul etmegiňizi haýyş edýärin. ²³Doganymyz Timoteosyň tussaglykdan boşandygyndan habarly bolmagyňyzy isleýärin. Ýanyma gelen badyna, sizi görmäge özüm bilen bile

ony hem alyp bararyn. ²⁴Ähli ýolbaşçylaryňyza we Hudaýyň tutuş halkyna salam aýdyň. Italiýaly doganlar size salam ýollaýarlar. ²⁵Hemmäňize Hudaýyň merhemeti ýar bolsun! ^a

^a 13:25 Kåbir golýazmalarda *Omyn* diýen söz hem bar.